

**Силабус
вибіркового освітнього компоненту ВК**

Охорона біорізноманіття

Назва дисципліни:	Охорона біорізноманіття
Рівень вищої освіти:	перший (бакалавр)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=788
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра екології
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Вальтер Галина Андріївна, к.б.н., доцент
Контактний телефон:	0631953458
E-mail:	galinawalter@gmail.com

Короткий зміст освітнього компоненту

Метою вивчення навчальної дисципліни є розширення біогеографічних знань здобувачів про ландшафтне та біотичне різноманіття, зокрема про сутність понять, їх роль у біосфері, сучасний стан та загрози.

Предмет -теоретико-методологічні основи охорони ландшафтного та біотичного різноманіття, місце охорони ландшафтного та біотичного різноманіття в системі наук про землю та її розвиток в Україні.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- сформування у майбутніх спеціалістів розуміння необхідності охорони ландшафтного та біотичного різноманіття,
- набуття вмінь та навичок застосування правового, економічного, управлінського механізмів його збереження;
- знання головних загроз біорізноманіттю та рівнів їхнього прояву.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

«Сінекологія»

Компетентності, яких набуває здобувач:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

- Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування
- Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно- біологічного різноманіття.
- Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ПР, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК Біорізноманіття, його стан та загрози	2	
	ПР Глобальне біорізноманіття Землі. Аналіз розподілу різноманіття вищих рослин, наявності ендемічних та видів, які є під загрозою, та параметрів локальної флори (100 x 100 км ²) різних країн Світу	2	
	СР Загальні уявлення про біорізноманіття, сучасний стан біосфери та критерії збереження	11	
2	ЛК Збереження біорізноманіття – загальнолюдська проблема	2	
	ПР Значення та загроженість глобального біорізноманіття. Типи біорізноманіття	2	
	СР Ландшафти та біотичне різноманіття екосистем	11	
3	ЛК Організаційно-правові засади збереження біорізноманіття в Україні	2	
	ПР Аналіз відповідності національного законодавства України вимогам Конвенції про біологічне різноманіття	2	
	СР Міжнародне та національне законодавство в галузі охорони фіторізноманіття	11	
4	ЛК Флора і фауна України: стан і заходи збереження	2	
	ПР Структура природоохоронних баз даних. Державний кадастр рослинного і тваринного світу України.	2	
	СР Біорізноманіття та рідкісні види рослин і тварин на прикладі регіону	11	
5	ЛК Охорона рідкісних, унікальних і типових фітоценозів	2	
	ПР Рідкісне біорізноманіття України: сучасний стан та охорона (за матеріалами Червоної та Зеленої книги України)	2	
	СР Рідкісні і загрожені види флори України додатках до Бернської конвенції	11	
6	ЛК Природно-заповідний фонд України: аналіз та заходи реорганізації. Національна екологічна мережа України	2	
	ПР Критерії, яким мають відповідати території для організації об'єктів природно-заповідного фонду	2	
	СР Ядра екомережі України – розташування і характеристика	11	
7	ЛК Стан фіторесурсів та основи їхнього невиснажливого використання. Інтродукція та акліматизація рослин і тварин	2	
	ПР Фіторізноманіття України – оцінка видового і систематичного багатства, збереження і невиснажливе використання	2	
	СР Зелена книга УРСР та Зелена книга України – порівняльний аналіз	11	
8	ЛК Система моніторингу біорізноманіття в Україні	2	
	ПР Індивідуальна охорона видів рослин	2	
	СР Концепція екологічної мережі України. Державний кадастр об'єктів ПЗФ України.	11	
Разом	ЛК	16	
	ПР	16	
	СР	88	

Методи навчання, форми та методи оцінювання:

Методи навчання: лекції; практичні заняття в групі; заняття з розв'язання проблем; консультації.

Поточне та проміжне оцінювання: усне та письмове опитування, консультації для обговорення результатів поточного та проміжного оцінювання.

Підсумкове оцінювання з дисциплін: залік.

Методи навчання:

- 1) словесні: традиційні: лекції, пояснення тощо;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій;
- 3) практичні: практичні заняття;

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100- бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт.

1.4 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання / реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності. «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K_{\text{поточн}} = K_1 + K_2 + \dots + K_n / n$$

де $K_1, K_2, \dots, K_n$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському

- конкурс наукових студентських робіт — 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах — 20 балів;
 - участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт — 15 балів
 - участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених — 12 балів;
 - участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни — 10 балів
 - участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни — 5 балів;
 - виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності — 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/незараховано) згідно з таблицею 2;

Таблиця 2 – Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література:

1. Артов А.М. Законодавчо-нормативне забезпечення охорони природи в лісовому секторі України: Аналітичний звіт / А.М. Артов, Г.В. Бондарук, О.О. Кагало, Л.Д. Проценко / Укладач: Г.В. Бондарук. – Київ, 2012. – 166 с.
2. Голубець М.А. Біотична різноманітність і наукові підходи до її збереження. – Львів: Ліга-Прес, 2003. – 33 с.
3. Збереження біорізноманіття: традиції та сучасність / Відповідальний редактор Т.Гардашук, Товариство „Зелена Україна”. – Київ: Хімджест, 2003. – 120 с.
4. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи / Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дубина Д.В., Макаренко Л.П. та ін. – Київ: Хімджест, 2003. – 248 с.
5. Зелена книга України /під заг. Ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
6. Кобенюк Г. В., Закорко О. П., Марушевський Г. Б. Збереження біорізноманіття, створення екомережі та інтегроване управління річковими басейнами: Посібник для вчителів і громадських природоохоронних організацій. — Київ: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2008. — 200 с.
7. Костюшин В.А, Губар С.І., Домашлінець В.Г. Стратегія розвитку моніторингу біологічного різноманіття в Україні. — Київ, 2009. — 60 с.
8. Марушевський Г.Б., Мельничук В.П., Костюшин В.А. Збереження біорізноманіття і створення екомережі; Інформаційний довідник. – Київ: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2008. – 168 с.
9. Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання. (Практичний посібник для України): Друга редакція. – HCVF Toolkit Part 1: Introduction to HCVF 1, 2008. – 146 с.
10. Приходько М.М., Приходько М.М. (молодший) Управління природними ресурсами і природоохоронною діяльністю. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2004. – 847 с.
11. Раритетний фітогенофонд Західних регіонів України (Созологічна оцінка й наукові засади охорони / С.М.Стойко, П.Т.Яценко, О.О.Кагало, Л.І.Мілкіна, Л.О.Тасєнкевич, М.М.Загульський. – Львів: Ліга-Прес, 2004. – 232 с.
12. Соломаха В.А. Синтаксономія рослинності України. Третє наближення. – Київ: Фітосоціоцентр, 2008. – 296 с.
13. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха – К.: Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с.
14. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова — К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

Допоміжна

1. Водно-болотні угіддя України. Довідник / Під ред. Марушевського Г. Б., Жарук І. С. — К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006. – 312 с.
2. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемчученка. –К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 848 с.
3. Екологія водно-болотних угідь і торфовищ (збірник наукових статей) // Головний редактор В.В. Коніщук. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 300 с.
4. Збереження біорізноманіття України (друга національна доповідь) – Київ: Хімджест, 2003. – 110 с.
5. Карпатська конвенція: тлумачник / Л.Старунчак, О.Станкевич, Л.Держипільський та ін. – Київ, 2007. – Книга 1. – 32 с. – Книга 2. – 48 с.

6. Каталог раритетного біорізноманіття заповідників і національних природних парків України. Фітогенетичний фонд, мікогенетичний фонд, фітоценотичний фонд / Під наук. ред. д.б.н. С.Ю.Поповича. – Київ: Фітосоціологічний центр, 2002. – 276с.
7. Костюшин В.А., Андрієнко Т.Л., Мельничук В.П.Огляд програм моніторингу біорізноманіття в Україні. – Київ: Національний екологічний центр України, 2008. –80 с.
8. Костюшин В. А., Грищенко В. М., Василюк О. В. Пілотне дослідження із залучення громадськості до моніторингу біологічного різноманіття в Україні. — Київ: Національний екологічний центр України, 2009. — 14 с.
9. Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи: Словник– довідник. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2002. – 550 с.
10. Перспективи використання, збереження та відтворення агробіорізноманіття в Україні / Патица В.П., Соломаха В.А., Бурда Р.І. та ін. – Київ: Хімджест, 2003. – 256 с.
11. Правові засади впровадження в Україні Конвенції про біорізноманіття / Малишева Н.Р., Олещенко В.І., Кузнецова С.В., Красіліч Н.Д., Карамушка В.І. – Київ: Хімджест, 2003. –176 с.
12. Раритетні фітоценози Західних регіонів України (Регіональна „Зелена книга”) / Стойко С.М., Мілкіна Л.І., Яценко П.Т., Кагало О.О., Тасєнкевич Л.О. – Львів: ПОЛЛІ, 1998. – 190 с.
13. Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин / Матеріали III Міжнародної наукової конференції (4-7 червня 2014 р., м. Львів). – Львів, 2014. – 251 с.
14. Стан довкілля у м.Львові, Україна <http://www.city-adm.lviv.ua/lviv>
15. Флора і фауна України (Інформаційний список). – Вип. 122. – Донецьк, 2010. – 22 с. /.<http://library.donnu.edu.ua>
16. Червона книга України. Рослинний світ. – Київ: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана,1996. – 608 с.
17. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. М.М.Щербака. – Київ: УЕ, 1994. – 464 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.biodivcanada.ca><http://biodiv-ukr.iatp.org.ua><http://biomon.org/>
<http://www.grida.no/geo/geo3/russian/index.htm>
<http://mail.menr.gov.ua/publ/redbook/redbook.php> <http://www.necu.org.ua/bioriznomanittya/>
<http://www.plantaeuropa.org> <http://pryroda.in.ua/blog/chervona-ta-zelena-knyga-2009/>

Розробник

силабусу навчальної дисципліни

підпис

Вальтер Г.А.

ПІБ

Завідувач кафедри

підпис

Внукова Н.В.

ПІБ